



Rada seniorů České republiky, s. s.

nám. W. Churchilla 2, 113 59 Praha 3

Telefon: +420 234 462 073-7

Web adresa: www.rscr.cz

E-mail: rscr@rscr.cz

MEMORANDUM KE ZVÝŠENÍ KVALITY ŽIVOTA ČESKÝCH SENIORŮ

Mezinárodní konference svolaná u příležitosti Mezinárodního dne seniorů 2014 Radou seniorů České republiky pod záštitou předsedy Poslanecké sněmovny pana Jana Hamáčka posoudila kvalitu života českých seniorů. Šlo o první historický pokus, pro hodnocení byla vybrána rozhodující kritéria měření kvality života, tj. reálná materiální spotřeba, zdraví a bydlení. Ke splnění ambiciózního cíle vypracovala Rada seniorů ČR analýzu struktury a dynamiky spotřeby domácností důchodců za posledních deset let, uskutečnila sociologické šetření a posoudila stav plnění Memoranda RS ČR „**Za dostupnosti zdravotní péče seniorům**“ z prosince 2013, jehož realizaci podpořily všechny strany současné vládní koalice. Dále byly posouzeny problémy seniorského bydlení, včetně právní ochrany seniorů a stavu přípravy nových právních předpisů. Konference se zúčastnili představitelé ministerstev, poslanci, senátoři, členové Rady vlády pro seniory a stárnutí populace, členové Odborné komise pro důchodovou reformu, představitelé zdravotních pojišťoven, lékárnické komory, nemocnic, seniorské veřejnosti a 12 zahraničních hostů. Na konferenci vystoupilo devět prezentantů s konkrétními tématy o materiální spotřebě důchodců, o době dožití a ochraně zdraví české seniorské populace a o dostupnosti a kvalitě bydlení českých seniorů. Situaci v okolních zemích a v Evropské unii prezentovalo 6 zahraničních hostů.

Dle sekundární analýzy výzkumných šetření Statistiky rodinných účtů a Spotřebitelských cen Českého statistického úřadu kvalita života českého důchodce, měřená jeho spotřebou, neroste. V posledních deseti letech rostla reálná spotřeba pouze u šesti desetin položek spotřeby (24 % až 76 %, průměr – 60 %). Na stabilní růst životní úrovně příjmy českým důchodcům nepostačují, za velmi závažnou skutečnost možno považovat 41 procentní pokles reálné spotřeby u výrobků a služeb pro život člověka nezbytných. Po zaplacení výrobků a služeb pro život člověka nezbytných (97 189 Kč, tj. 72,2 % spotřebních výdajů) zbylo v roce 2013 českému důchodci 25 520 Kč na nákup výrobků a služeb zbytných. Na nákup knih, novin a časopisů vynakládal český důchodce v loňském roce 1 604 Kč, na nákup domácích a zahraničních rekreací 1 848 Kč, na kulturní produkce 2 337 Kč, na rekreační a sportovní služby 250 Kč, na pohoštění v restauracích 2 584 Kč a na ubytování v hotelích 206 Kč. Na nákup vzdělávacích aktivit vynaložil český důchodce v loňském roce 130 Kč. Na důstojný život českému důchodci jeho důchod nepostačuje, proto si musí přivydělávat a do spotřeby zapojovat též příjmy ostatní. A to včetně prodeje celoživotně střídaného majetku. Sociální dávky čeští důchodci v podstatě nevyužívají, jejich váha na celkových příjmech dosahovala v posledních deseti letech 0,35 až 1,35 procentního bodu.

Dle sociologického šetření o kvalitě života českých seniorů v roce 2014, kterého se zúčastnilo 896 respondentů, je se svým dosavadním životem spokojeno 42 % seniorů. Svoji ekonomickou situaci a životní úroveň hodnotí 63 % seniorů jako průměrnou, jako velmi dobrou 10 % a jako spíše, či velmi špatnou 27 % seniorů. Celkový disponibilní příjem do 10 000 Kč přiznalo 38 % dotázaných, příjem mezi 10 000 až 20 000 Kč přiznalo 55 % dotázaných a příjem nad 20 000 Kč přiznalo 4 % dotázaných. Nejlépe se českým seniorům žije v malých obcích a velkoměstech, nejhůře ve větších městech okresního typu. Za největší problémy čeští senioři považují zdravotní systém (50 %) a osobní zdravotní stav, 38 % seniorských nájemců nájemních bytů se částečně obává, že nebude mít kde bydlet a 26 % má ze ztráty bydlení velké obavy. Většina seniorů, 82 %, tráví svůj volný čas ve svém bytě nebo domě. To souvisí především s jejich zdravotním stavem, stylem života, ale též s finanční situací a dalšími možnostmi.

Z deseti opodstatněných požadavků Memoranda „**Za dostupnost zdravotní péče seniorům**“ byly za devět měsíců jeho účinnosti splněny dva. Za nejvýznamnější možno považovat zrušení

zdravotních poplatků, zejména v nemocnici, a navýšení plateb za státní pojištění ze 787 Kč na 845 Kč měsíčně. Dlouhodobého cíle Rady seniorů ČR, tj. 1080 Kč, ale zatím dosaženo nebylo. Plnění ostatních požadavků bylo dle sdělení ministra zdravotnictví nastartováno. Připravuje se jejich zapracování do českého právního řádu a koncepčních projektů ministerstva.

Koncepce sociálního bydlení v České republice má být zpracována do konce roku 2014 a zákon o sociálním bydlení má být účinný v roce 2017. Dostatečná sociální ochrana nájemního bydlení osamocených senierek a seniorů stále neexistuje, osamělí senioři a seniorky vynakládají na nájemní bydlení 42 a více procent disponibilních příjmů. Sektor sociálního bydlení není v České republice definován, převis poptávky nad nabídkou seniorského bydlení dosahuje 77 000 malometrážních bytů a bytů s pečovatelskou službou.

Kvalita života českých seniorů za vyspělými sousedními zeměmi zaostává, na penzijní systém je vynakládáno 9,7 % Hrubého domácího produktu, což je osmnácté místo z Evropské osmadvacítky. Měřeno podle parity kupní síly penzí a cenové hladiny v jednotlivých zemích měli loni čeští senioři nad 65 let věku čistý mediánový měsíční příjem desátý nejnižší v Evropské unii (15 342 Kč). Tj. o více než polovinu nižší, než činil průměr osmadvacítky (33 126 Kč) a o tři pětiny nižší než průměr 18 zemí Eurozóny (37 680 Kč).

Ke zvýšení kvality života starobních důchodců uplatňuje Rada seniorů České republiky u příležitosti Mezinárodního dne seniorů 2014 následné požadavky:

1. Prostřednictvím důchodové reformy změnit ekonomické nastavení českého penzijního systému na hodnoty v Evropě obvyklé. Tj. podíl výdajů na penze navýšit z 9,7 % HDP na 12 až 13 % HDP.
2. Změnit současné nastavení mechanismu valorizace důchodů tak aby byla spravedlivá. Tj.
 - a) valorizaci propočítávat nikoliv podle spotřebního koše obecné inflace, ale podle spotřebního koše životních nákladů důchodců,
 - b) při valorizaci plně vykompenzovat růst životních nákladů starobních důchodců s nízkými příjmy,
 - c) valorizací vykompenzovat diskriminace tzv. „starodůchodců“ a středně příjmových tzv. „mladodůchodců“.
3. Přijmout zákon o minimálním starobním důchodu na úrovni spotřebního koše základních životních potřeb důchodců.
4. Zvýšit sociální ochranu osob starších 65 let bydlících osamoceně v nájemních bytech prostřednictvím zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi a zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Přijmout zákon o sociálním bydlení, který osobám v seniorském věku zajistí ústavní právo na bydlení.
5. Novelizovat Nařízení vlády č. 453/2013 Sb., o stanovení podrobnosti a postupu pro zjištění srovnatelného nájemného obvyklého v daném místě s cílem zajistit objektivní tvorbu cenových map nájemného při participaci obcí, ČSÚ, reprezentativních zástupců pronajímatelů a nájemců.
6. Obdobně jako na Slovensku zvýšit právní ochranu seniorské populace, která je ohroženou sociální skupinou (statut seniora jako chráněné osoby).
7. Znovu obnovit státem garantovanou 50 % slevu jízdného osobám v seniorském věku na železnici.

V Praze dne 2. října 2014, RS ČR a účastníci mezinárodní konference „O kvalitě života českých seniorů“.